

Lärarnas historia

av Gunilla Runnquist

Lärarorganisationer förr och nu – Varför lärarna gått samman

Lärarnas kamp för rätten till en bra skola, för bättre villkor för lärare och för rätten att organisera sig har pågått under mer än hundra år i Sverige. Idag har lärarna i Sverige rättigheter som deras föregångare bara kunde drömma om, och ändå återstår mycket att göra innan läraryrket har den ställning som är motiverad av yrkets centrala betydelse för utvecklingen av ett starkt och demokratiskt samhälle.

Hur har det sett ut tidigare – vilka har varit de stora frågorna och hur har man löst dessa? Genom att studera lärarorganisationernas framväxt kan lärare idag dra nytta av tidigare erfarenheter och bidra till utvecklingen. Kampen för att stärka läraryrket och en bra skola för alla förs vidare.

I framväxten av dagens skola i Sverige har lärarna och deras organisationer spelat en avgörande roll för att göra skola och utbildning tillgänglig för alla, förbättra lärarnas villkor och för att höja kvaliteten i såväl grundutbildningen som lärarutbildningarna. Lärarna har författat läromedel, utvecklat ämnen och metoder genom lärarmöten både inom och över landets gränser.

Samtidigt som lärarna har verkat för förändringarna i skolsystemet och lärarutbildningarna har dessa förändringar föranlett dem att gå samman i starkare och allt mer representativa organisationer.

Av en mångfald organisationer i början av 1900-talet återstår nu ett fåtal som samverkar i olika grad i olika frågor. Denna samverkan innebär att lärarna kan få ett än större professionellt genomslag i den politiska beslutsprocessen på utbildningsområdet.

Runt om i världen sker övergrepp mot lärare och deras organisationer – i länder med regimer som bryter mot mänskliga rättigheter är lärarnas kamp för rätten till skola och utbildning ett hot. Det är en viktig anledning till de svenska lärarnas internationella engagemang och samverkan med lärarorganisationer världen över.

Organisationerna

De svenska lärarorganisationernas historia visar hur ett myller av olika organisationer under tidigare delen av förra århundradet, vid tjugohundratalets början resulterat i tre: Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund och Svenska Folkhögskolans lärarförbund. Dessa är resultatet av en samgåendeprocess under senare delen av 1900-talet.

Lärarnas fackliga organisationer har i Sverige, liksom i andra länder, uppstått för att tillvarata en viss lärargrups intressen. Grupptillhörigheten har alltsedan bildandet motiverats av lärarnas utbildningsbakgrund och verksamhetsområde. Läroverkslärare har sedan 1800-talet tillhört Lärarnas Riksförbund och dess föregångare. Folkskollärare och småskollärare folkskolläraryöreningen och folkskolläraryörbunden och deras efterföljare Sveriges Lärarförbund. Facklärare, förskollärare och yrkeslärare Facklärarförbundet. De två gick samman och bildade Lärarförbundet.

Under tider då skolformerna var många och avgränsade från varandra och då även lärarutbildningarna hade inriktning på de olika skolformerna, var gränserna mellan lärarorganisationerna lätta att urskilja och upprätthålla. I takt med reformeringen av skolsystemet och lärarutbildningarna har medlemskåren i de olika fackliga lärarorganisationerna alltmer kommit att likna varandra.